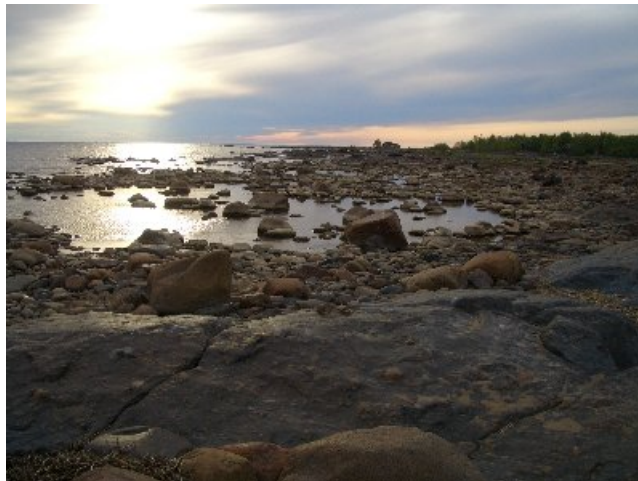

Pro Hanhikivi ry.
Laitatie 14,
86110 Parhalahti
pro.hanhikivi@omanetti.fi

13.2.2009

Maakuntahallitus
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Kauppurienkatu 8 A
90100 Oulu

Lausuntopyyntö 22.12.2008 Hanhikiven
ydinvoimamaakuntakaavan luonnoksesta.

PRO HANHIKIVI RY:N LAUSUNTO HANHIKIVEN YDINVOIMAMAAKUNTAKAAVAN LUONNOKSESTA

Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntahallitus on 7.4.2008 päättänyt käynnistää maakuntakaavan muutoksen laatimisen Hanhikiven alueelle suunniteltua ydinvoimalaitosta varten Pyhäjoen kunnan, Raahen kaupungin ja Fennovoima Oy:n aloitteiden pohjalta.

Pro Hanhikivi on useaan otteeseen vedonnut kuntaan, että kunta selvittäisi ennen minkäänlaisten sitoumusten tekemistä kuntalaisten mielipiteen hankkeesta ja siitä halutaanko koko ydinvoimalaa Pyhäjoelle. Kuntalaiset ovat vaatineet asiasta jopa kansanäänestystä joulukuussa 2007, jolloin vastauksena oli ”ei tässä vaiheessa”. Ennen kunnallisvaaleja asia oli jälleen esillä, mutta tuolloin kunnallisvaalien kiellettiin olevan ”ydinvoimavaalit” ja kuntalaisten mielipide asiasta on edelleen selvittämättä. Aloitteen tehneet kunnan viranhaltijat ja luottamusmiehet ovat toimineet vastoin kuntalaisten pyyntöä ja toivetta.

Hankkeen kiirehtimisen vuoksi ennakkoon aloitetut ja ennen maakuuntakaavaa etenevät Fennovoiman teettämät osayleiskaava ja asemakaava pyrkivät ohjailemaan ja määrittämään maakuntakaavan sisältöä.

1.1 Maakuntakaavan suunnittelu- ja vaikutusalue

Hankkeen vaikutusaluetta tarkasteltaessa on huomioitava, että vaikutukset alueen välittömässä läheisyydessä 1-20 km ovat täysin vastakkaiset, kuin yli 20 km:n päässä.

1.2 Ydinvoimamaakuntakaavan tarkoitus ja tavoitteet

Ydinvoimalahankkeen tarkoituksena on varautua kasvavaan energiatarpeeseen ja vähentää Suomen riippuvuutta tuontisähköstä.

Vireillä olevien Perämeren tuulivoimalahankkeiden kapasiteetti ylittää suunnitteilla olevan Fennovoiman ydinvoimalan kapasiteetin. Tuulipuistot etäällä merellä eivät aiheuta liikikään niin vakavia ympäristöhaittoja kuin ydinvoimalahanke aiheuttaa, eivätkä tuulivoimalaitokset merellä aiheuta terveysriskiä tai suuronnettomuuden vaaraa maakunnan asukkaille.

Julkisuudessa on jo väläytelty useamman kuin yhden laitoksen rakentamislupaa, joka osoittaa selkeästi, että kyseessä ei ole pelkästään Suomen riippuvuus tuontisähköstä, vaan muiden maiden riippuvuus mahdollisesti Suomessa tuotetusta ydinsähköstä.

1.3 Suunnittelutilanne

1.3.1

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) korostavat mm. luonnon, kulttuurin, maiseman, historian ja muuten arvokkaiden alueiden kuten maankohoamisrannikon erityistä huomioimista sekä ekologisuutta ja kestävästä kehitystä maankäyttöä suunniteltaessa. Ydinvoimalasuunnitelma rikkoo kaikkia näitä tavoitetta vastaan.

1.3.2.

Maakuntasuunnitelma on pitkän tähtäyksen visio- ja strategiasuunnitelma, joka sisältää sekä toiminnallisen aluekehityksen että alueiden käytön periaatteet.

Ydinvoimalasuunnitelma on järkyttävän nopealla aikataululla vireille pantu suunnitteleman hanke, joka on vaarassa romuttaa pitkän aikavälin maakunnalliset suunnitelmat. Hanketta ei ole käsitelty kunnolla paikallisessa päätöksenteossa, sitä on viety läpi virkamiestyönä ja kovalla kiireellä.

Ydinvoimalahanke sotkee myös Pohjois-Pohjanmaan energiastrategian, joka painottuu uusiutuvaan ja paikalliseen tuotantoon perustuvaan energiatalouden kehittämiseen.

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Ydinvoimarakentamisen yleis- ja asemakaava menee edellä ja pyrkii ohjaamaan maakuntakaavan muutosta.

Maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon.

Luonnonsuojelulain 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja päätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

Luonnosvaiheessa oleva vaihemaakuntakaava toteutuessaan hankevaihtoehtojen A ja B osalta ei huomioi:

1. **maakunnan** tarkoituksenmukaista alue- ja yhdyskuntarakennetta;
2. alueiden käytön **ekologista kestävyttä**;
3. **ympäristön ja talouden kannalta kestäviä** liikenne- ja teknisen huollon järjestelyjä;
4. **vesi- ja maa-ainesvarojen kestävästä käytöstä**;
- 5.
6. **maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimista**
7. **virikistykseen soveltuvien alueiden riittävyttä.**

"Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä ... sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa."

Fennovoima on hankkinut Hanhikivestä maa-alueita hallintaansa kyseenalaisin keinoin tavoitteena mahdollisimman tehokas alueen hyödyntäminen. 0-vaihtoehdon toteutuessa tulisi viranomaisten ajoissa varmistaa alueen säilyminen sen arvolle sopivana. Kaavoituksella tulee huolehtia siitä, ettei maanomistusoikeudesta Fennovoiman hyväksi luopuneet maanomistajat samalla antaneet Fennovoimalle oikeutta muuttaa tai tuhota aluetta myös muilla keinoin. Fennovoiman hankkeen rauettua on Hanhikiven alueen luontoarvot huomioivat maankäyttörajoitukset saatettava välittömästi voimaan.

1.3.3.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Hanhikiven niemen alueella korostuvat luonto- ja kulttuuriarvot sekä virkistyskäytön kehittäminen.

Mm. luontoarvoista, luonnonsuojelusta ja historiallisista arvoista on selkeä ja hyvä kuvaus Raahen seudun luonnonystävät ry:n kannanotossa, joka on lähetetty Pohjois-Pohjanmaan liittoon kaavaluonnoksen nähtävillä oloaikana.

"Ydinvoimalahanketta varten laadittavan maakuntakaavan muutoksen yhteydessä selvitetään, miltä osin voimalaitos ja siihen liittyvät toiminnot ovat ristiriidassa voimassa olevan kaavan kanssa ja miltä osin kaavamerkinnät säilyvät."

Koko ydinvoimalahanke on ristiriidassa voimassa olevan kaavan kanssa. Fennovoiman väitteestä huolimatta ydinvoimalarakentamista ei voida toteuttaa siten, ettei rakentamisen myötä tuhoutuisi koko merkittävä Hanhikiven alue (kaavamerkintöineen), etteivät ympäröivät luonnonsuojelualueet (mm. natura-alue) kärsisi tai lähikylien elämä järkkäisi.

Voimassa oleva maakuntakaava ja sen periaatteet on kunnassa hyväksytty. Ei ole tarkoituksenmukaista lähteä muuttamaan pitkälle tulevaisuuteen tähtääviä suunnitelmia lyhytaikaisen ja kiistanalaisen eduntavoittelun vuoksi.

1.3.5

Huomautamme ja toivomme, että Pohjois-Pohjanmaan liitto käyttää parasta asiantuntemustaan ja tarkastelee YVA-selvitystä erittäin kriittisesti sekä tutkii, onko selvitys puolueeton ja voidaanko sen tuloksia käyttää luotettavana tietolähteenä maakuntakaavan laadittaessa. Varsin puutteellisena ja monin osin virheellisenä Työ- ja elinkeinoministeriölle jätetty Fennovoiman YVA-selostus ei ole mielestämme kelvollinen maakuntakaavoituksen lähtötiedoiksi ilman lisäselvityksiä ja YVA:sta annettujen palautteiden ja lausuntojen tarkkaa tutkimista ja huomioimista.

YVA-osaselvitysten aluetaloudellisissa vaikutuksissa on huomioitu lähinnä myönteiset taloudelliset vaikutukset. Kunnalle ja laajemmin yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia ja kielteisiä taloudellisia vaikutuksia ei ole selvitetty tai niitä ei ole tuotu julki. Sosiaalisten vaikutusten arviointi on tehty puutteellisesti. Lämpöpäästöjen vaikutuksia vesistölle - arviointia varten, liitämme lausuntoomme päästövaikutusten selostuksen "Ydinvoima ja vesi" (liite 1), jossa vaikutukset on kuvattu haitallisiksi, vaikka niiden merkitystä samoin kuin vaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön, on vähätelty.

Luontoselvityksessä maastotutkimukset ovat jääneet vajavaisiksi. Olisi kohtuullista, että luonnon monimuotoisuuden kannalta näin arvokkaalla alueella olisi maastotutkimuksille pantu erityistä painoa, mutta kokonaisia eliöryhmiä on jäänyt tutkimuksesta pois. Linnustotutkimuksessa on selviä virheitä, putkilokasvit on huomioitu puutteellisesti, mm. jäkälät, sienet, hyönteiset ja sammakkoeläimet ovat jääneet kokonaan kartoittamatta. Kaikki vedenalaista ekosysteemiä koskeva tutkimus on tekemättä. Fennovoiman kiire ei oikeuta sitä tekemään lain vaatimaa YVA - selvitystä ala-arvoisesti.

Fingrid Oy:n selvityksestä ei suoraan ilmene kuinka laajan alueen linjat lopulta veisivät. Joka tapauksessa historiallisia paikkoja, joita ei ole inventoitu, on jäämässä linjojen ja teiden alle Parhalahdella. Naapurikunnissa ei ole vielä kovin hyvin perehdytty hankkeen vaikutuksiin (mm. Merijärven kunnassa ei edes tiedetty suunniteltujen linjojen kulkevan kunnan kautta).

1.4 Suunnittelualueen lähtötiedot

1.4.1

Lähimmät kylät ovat Parhalahdi, Piehinki, Kirkonkylä, Kopisto, Ylipää ja Arkkukari. Yppäriin kylä Pyhäjoen eteläpuolella jää jo noin 20 km päähän.

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Pyhäjoen väestömäärä on taantumassa. Jos ydinvoimala toteutuu paikallinen väestö joutuu väistymään rakentajien tieltä. Pyhäjoen ja Raahen eteläisen osan asuinpaikakseen valinneet ovat enimmäkseen sellaisia ihmisiä, jotka ovat hakeneet rauhallista ja luonnon läheistä asuinpaikkaa ja meren läheisyyttä, eivätkä voi enää asua kodeissaan (mahdollisesti sukutiloillaan) sen jälkeen, kun sen valtaavat ydinvoimalarakentajat.

Vaikka *"keskeinen osa suunnitellusta ydinvoimala-alueesta on Pyhäjoen kunnan omistuksessa"* on huomioitava, että rakentamiseen tarvittavat rannat ovat aluetta, jota Fennovoima ei tule saamaan haltuunsa muuten kuin käyttämällä "väkivaltaisia" keinoja. Maan hankinta ei ole edennyt Fennovoiman toivomalla tavalla, vaikka se on käyttänyt huomattavia rahasummia ja jopa virkakoneiston apua pyrkiessään painostamaan maanomistajia.

1.4.2

Hanhikivenniemeen menee yksityistie ja vesihuoltosuunnitelmaa ei tiettävästi ole tehty kuin kylätaajaman alueelle.

1.4.3

Maasto on alavaa ja melko tasaista valtaosin alle 2.5 m. Alueella on vain muutama kallion nokka korkeammalla ja korkeimmalla on tietysti siirtolohkare Hanhikivi. YVA- selvityksessä ei ole huomioitu uusimpia ilmaston lämpenemistutkimuksia. Napajäiden nopea sulamisvauhti on yllättänyt tutkijat ja merenpinnan nousemisenennusteita on jouduttu uusimaan vuosittain. Eräissä skenaarioissa meren pinnan nousu on useita metrejä., jolloin mahdollinen maankohoaminen ei riitä kompensoimaan nousua. Koska Hanhikiven niemi on erittäin matalaa, eivät edes järeät maansiirtotyöt riitä varmistamaan sitä, ettei voimala ja ennen kaikkea siellä oleva jäte voisi seuraavan 80 vuoden aikana voisi jäädä tulvan alle.

1.4.5

Meren pinnan vaihtelu kevät- ja varsinkin syysmyrskyjen aikana on huomattavaa. Veden ollessa ylimmillään pääsy koko niemen alueelle estyy.

Tie Hanhikiveen, kuvattu kalasataman tieltä 26.10.2008, kun rantaan ei enää pääsyt.

Vesi nousussa Sotalisussa, , kuvattu myös 26.10.2008

Veden pinnan vaihtelut ovat suuria. Rantalepikossa näkyvissä ahtojäiden jäljet

Toisinaan vettä on todella vähän. Kuva suunnitellun sataman paikalta, taustalla LS-lain luontotyyppi.

1.4.6

Lähtötiedoissa on hyvin kuvattu luonnonympäristöä ja merkittäviä luontokohteita, maankohoamisrannikon pinnanmuotoihin kuuluvia fladoja ja kluuveja ja uhanalaisia tai muuten suojeltavia putkilokasveja. Nämä kaikki menetettäisiin ydinvoimalarakentamisen myötä.

Selostuksessa on todettu, että Hanhikiven niemi on linnuston kannalta monipuolista muutto-, levähdys- ja pesintäaluetta ja että Hietakarinniemi sekä laajat rantaniittyalueet muodostavat linnustollisesti merkittävän elinympäristökokonaisuuden (FINIBA-alue) ja ranta-alueet puolestaan muodostavat oman linnustollisen kokonaisuutensa. Kuitenkin myös niemen sisäosissa on fladojen ja kluuvien liepeillä pesii kahlaajia ja vesilintuja esim. täällä suhteellisen harvinainen kaulushaikara on pesinyt alueella.

Valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet, luonnonsuojelulain luontotyytit ja vesilain arvokkaita kohteita on kuvattu kaavaselostuksessa. On todettava, että ne häviäisivät ydinvoimalan rakentamisen, siihen liittyvien toimintojen ja linjojen sekä teiden rakentamisen myötä.

1.4.7

Lähtötiedoissa kulttuuriympäristökohteena kuvattu suuri siirtolohkare Hanhikivi on PAP-hakemuksessa osoitetun laitosalueen välittömässä läheisyydessä. On harhaanjohtavaa väittää, että muinaismuisto ja sen ympäristö voisivat säilyä koskemattomana ydinvoimalarankentamisen aikana.

Selostuksesta puuttuvat Vanhakartano, Ruotsin vallan aikainen asuinpiiri, josta on tehty ploomulöydöt. (ploomuja on nähtävillä mm. Raahen museolla), sekä Heinikarin lahden rannalla tiettävästi ollut lastauslaituri, jonka rakenteet ovat vieläkin havaittavissa. Selvitykset, historian tutkimus ja aineiston dokumentointi näiden kohteiden osalta ja museoviraston vaatimat selvitykset vedenalaista muinaismuistoista olisi syytä tehdä viimeistään tämän kaavan laatimisen yhteydessä.

Alueella tiedetään olevan useita alusten hylkyjä, jotka saattavat hävitä sataman ja jäähditysvesiputkien räjäytystöiden aikana. Fennovoima - Pöyry eivät ole osoittaneet minkäänlaista kulttuuriystävällisyyttä selvityksissään, siksi riippumattoman tahon olisi syytä tutkia ja kartoittaa nämä muinaismuistot, etteivät ne häviä dokumentoimatta.

Lähempänä Hanhikiven niemen kärkeä tiedetään olevan useita vanhoja kalamajojen paikkoja, jotka olisi syytä kartoittaa ja tutkia. Ainakin yhden majan paikoilta on löytynyt vanhoja rahoja.

1.5 Ydinvoimalahankkeen lähtötiedot

1.5.1

Ydinvoimalaitoksen edellyttämä infrastruktuuri ja kyseisessä kohdassa luetellut perustiedot osittavat selkeästi, ettei suunniteltu rakentaminen voi tapahtua aluetta vahingoittamatta.

2 MAAKUNTAKAAVAN SISÄLTÖ

2.1 Maakuntakaavan rajaus ja keskeinen sisältö

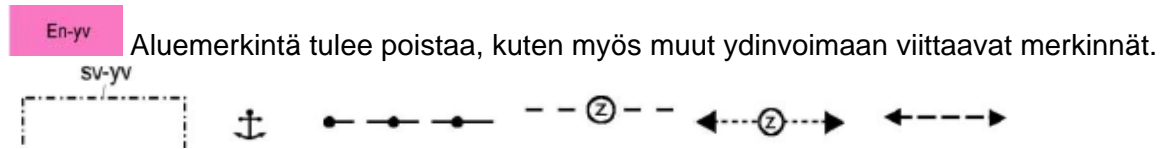
Maakuntakaavataso tarkastelu olisi ollut syytä aloittaa vasta, kun YVA-arviointimenettely on valmistunut, jolloin myös YVA:sta annetut lausunnot ja vaaditut lisäselvitykset olisivat olleet saatavilla. Vasta maakuntatason tarkastelun jälkeen olisi ollut oikea aika tarkastella aluetta yleis- ja asemakaavatasolla. Nopealla aikataululla ja prosessien limityksellä on luotu tilanne, jossa tuotetaan puutteellisia selvityksiä, eikä ehditä huomioida oleellisia asioita.

Vireillä olleessa merenrannikon rantayleiskaavassa oli alustavasti osoitettu loma-asuntojen rakennuspaikkoja myös Parhalahdelle, joita oli jo vuosia odotettu. Nämä suunnitelmat ja ydinvoimala-alueen alle jäävät loma-asunnot voidaan katsoa menetyksiksi, koska ei mitään korvaavaa aluetta ole olemassa.

Vaikka voimassaolevat maakuntakaavan merkinnät säilyttäisiin niiltä osin, kuin ydinvoimasuunnitelman mukaan pyritään osittamaan mahdolliseksi, on todettava, että pelkät merkinnät kartalla eivät takaa alueen säilymistä, varsinkin, kun alue tulisi olemaan kokonaisuudessaan ydinvoimayhtiön hallinnoima ja valvoma. Ydinvoimarakentaminen

käytännössä poistaa alueen merkityksen sellaisena, kuin se voimassa olevassa maakuntakaavassa on esitetty.

2.2 Uudet ja muuttuvat aluevaraukset, maakuntakaavamerkinnot ja määräykset

Luonnonsuojeluun kohdistuvat merkinnät on tarkistettava 0-vaihtoehtoa varten siten, että tarkastellaan miten suojeltavia alueita voidaan laajentaa ja miten suojelu toteutetaan jatkossa.

Voimassa olevan maakuntakaavan luonnonsuojelumerkintöjen alueita ei saa supistaa, eikä Hanhikiven kallioalueita saa poistaa valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden luettelosta.

3 MAAKUNTAKAAVAN SUHDE VALTAKUNNALLISIIN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEISIIN

Toimiva aluerakenne

On huomioitava, että väestön lisääntyminen ei aina välttämättä ole positiivista kehitystä, varsinkin jos se kohdistuu alueille, joille se ei sovi tai ei ole toivottavaa.

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

Terveydellisiä vaikutuksia tutkitaan ja niistä on ristiriitaisia tietoja. Luontoarvot, asutus ja loma-asutus häiriintyvät ja osittain poistuvat kokonaan. Ympäristöhaittoja voitaisiin, mutta ei haluta poistaa kustannusten vuoksi. Toimintoja ei voida Hanhikivessä sijoittaa riittävän etäälle luonnon kannalta herkistä alueista.

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

Luo-merkintä ei suojaa direktiivilajeja, jos ydinvoimalarakentaminen sallitaan.

Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto

Hanke toteutuessaan ei edistä uusiutuvien energialähteiden kehitystä ja käyttöä. Ydinjätteen loppusijoitus on edelleen vasta tutkimusvaiheessa, eikä sitä ole ratkaistu. Fennovoimalla ei ole uskottavaa esitystä jäteratkaisusta.

Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

Hanhikiven niemen alueen merkitys maankohoamisrannikon katkeamattomana sukkessiokehityksen mallina loppuu, jos alue pirstoutuu rakentumisen myötä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eivät toteudu ydinvoimamaakuntakaavasuunnitelmassa.

4 MAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUKSET

4.1 Yleistä

”Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan vaikutusarviointi perustuu Fennovoima Oy:n hanke-YVA:an sekä Fingrid Oyj:n selvitykseen kantaverkon lähiliitynnästä.”

Monet asiantuntijatahot (mm. Ympäristökeskus, Metsähallitus, Bird Life Suomi ry, Kainuun TE-keskuksen kalatalousyksikkö ja Museovirasto) ovat antaneet erittäin kriittistä palautetta YVA-selvityksestä ja vaatineet lisäselvityksiä. Kaavassa on huomioitava lisäselvitysten tarve ja niiden toteutuminen. Selvitystuloksia on syytä arvioida kriittisesti myös sen vuoksi, että selvitykset on tehty kiireellä ja tutkimusaika on ollut hämmästyttävän lyhyt.

4.2 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

Vaikutuksia alueen asukkaisiin ja elinympäristöön on vähätelty ja tuotu esille vain positiivisia taloudellisia vaikutuksia. Rahalla ei kuitenkaan voi korvata menetyksiä, jos hanke toteutuu.

Melu ja valosaaste lienevätkin pienimpiä ja merkityksettömmimpiä vaikutuksia, mitä hankkeen toteutumisesta seuraisi. Koko Parhalahden kylä ja lähialueet Piehinki mukaan lukien muuttuisivat rauhallisesta, turvallisesta ja luonnonläheisestä asuinympäristöstä rauhattomaksi ja turvattomaksi teollisuusalueeksi.

Käytännössä väestö vaihtuisi alueen lähituntumassa. Alueen alun perin asuinpaikakseen valinneet ja rauhallista elinympäristöä halunneet ihmiset joutuisivat väistymään rakentamisen vuoksi alueella oleskelevien tilapäisasukkaiden tieltä.

Edelleen on todettava, että asukaskyselyn tulokset eivät ole luotettavia, eivätkä riitä sosiaalisten vaikutusten arvioinnin perusteeksi. Hankkeen kielteiset sosiaaliset vaikutukset ovat edelleen arvioimatta

Kunnan ja Fennovoiman taholta on annettu vain myönteistä informaatiota asiasta, kielteiset vaikutukset on jätetty selvittämättä tai niitä on vähätelty. Kriittiset mielipiteet on jätetty huomiotta.

Jos hankkeen myönteisenä vaikutuksena pidetään ympäristöystävällisyyttä, on se selkeä osoitus siitä, että tietoa ei ole hankittu tai sitä ei haluttu käyttää vaikka sitä on useasti tarjottu.

Voimajohtojen linjaus ja niiden vaikutusten arviointi on jäänyt vähälle huomiolle. Maanomistajat lähikunnissa ovat ilmeisen tietämättömiä suunnitelluista ratkaisuista.

Säteilyvaikutuksista on varsin ristiriitaisia tietoja. Suomen säteilyturvakeskus pystyy muutamassa kuukaudessa selvittämään, että Ydinvoimalan läheisyys ei lisää lasten leukemiaa (STUK raportti 11.2.2009), vaikka tiedot muualta maailmasta (Saksasta, yhdysvalloista, Iso-Britanniasta) kertovat toisenlaisia tutkimustuloksia.

Asiatietoon perustuvaa hankkeen kritisointia on toistuvasti väheksytty ja hankkeeseen kriittisesti suhtautuvia on julkisesti vähätelty (mm. paikallislehdissä ja virallisissa tilaisuuksissa).

4.3 Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon

Laitos ja sen liitännäisrakenteet edellyttävät mittavaa maa- ja vesirakentamista, jotka aiheuttavat veden samentumista. Aikaisempien ruoppausjälkien perusteella voidaan todeta, että pohjan hienot ainekset leviävät laajalle jokisuulle ja lahdelle mataloittaen jo ennestään varsin matalaa väylää

Meriveden lämpeneminen jäähdytysvesien vuoksi lisää plankton tuotantoa ja ravinteisuutta hyvin laajalla alueella. On hyvin todennäköistä, että myös täällä tapahtuu sama kuin muillakin ydinvoima-alueilla: Myrkylliset sinilevät lisääntyvät radikaalisti. Arvokalat katoavat ja kutupaikat tuhoutuvat ruoppausten, räjäytysten ja veden lämpenemisen takia. Katso liite 1, Ydinvoimala ja vesi.

Vaikka vaikutukset vesistöön olisivat vain paikallisia, sekin riittää tuhoamaan vaarantuneen ruijanesikon ja upossarpijon elinympäristön. Vasta valmistuneen väitöskirjan mukaan ruijanesikon kasvuympäristöt on otettava erityissuojeluun, jotta laji säilyisi (Marjut Kreivi, Conservation genetics and phylogeography of endangered boreoarctic seashore plant species, Oulun Yliopisto 2009)

Vaikutukset eivät jää paikallisiksi, koska virtausten suunnat ja veden pinnan korkeudet vaihtelevat riippuen tuulista ja ilmanpaineista ja rannat ovat matalia joka puolella. Vaikutukset leviävät laajalle alueelle.

Kaikkia vaikutuksia vesikasvillisuuteen ei voida tietää, koska minkäänlaista vesikasvillisuuden tutkimusta ei ole tehty, ei myöskään ole tietääksemme tehty virtaustutkimuksia. Nämä tutkimukset on syytä tehdä asiantuntijavoimin.

Rakentamisen ja käytön aikana liikenne lisääntyy rajusti ja samalla lisääntyvät hiukkaset, typpidioksidi, hiilimonoksidi eli häkä, hiilivedyt, otsoni, rikkiyhdisteet, hiilidioksidi. Nämä huonontavat ilman laatua merkittävästi. Liikenteen ympäristövaikutuksia ovat mm. päästöt ilmaan ja vesiin, eläinten tiekuolemat, maiseman pirstoutuminen, vaikutukset ihmisten terveyteen, muut onnettomuusseuraamukset sekä melu ja jätteet.

Ydinvoima ei ole päästötöntä! Esimerkiksi louhinnan, rikastamisen, kuljetusten ja loppusijoituksen yhteydessä syntyy hiilidioksidipäästöjä. Hiilidioksidipäästöt voivat olla erittäin huomattavia köyhempiä uraaniesiintymiä hyödynnettäessä (esim. Suomessa). Massiivinen betonirakentaminen ja liikenne lisäävät ydinvoimaan elinkaarenaikaista hiilidioksidikuormaa. Mistään edellä mainituista tekijöistä ei ollut laskelmia YVA:ssa.

4.4 Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen

Tässä selostuksen kohdassa on asiantuntevasti kuvattu Hanhikiven niemen maankohoamisrannikon sukkessiosarjan edustavuuden ja luonnon monimuotoisuuden maakunnallinen ja valtakunnallinen merkittävyys. Alueen merkitys on myös voimassa olevassa maakuntakaavassa huomioitu.

Myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) 2008 tarkistetut tavoitteet määrittelevät, että rakentamisen sijoittelussa on turvattava maankohoamisrannikolle ominaisten luonnon kehityskulkujen alueellinen edustavuus.

Hankkeen YVA:ssa arvioidaan alueen heikkenevän, mutta tosiasiasa alueen merkitys poistuisi kokonaan.

Jäähdytysveden lämpökuorma tuhoaa ruijanesikon, upossarpion ja mahdollisten muiden uhanalaisten kasvien elinympäristön ja lisää rantaniittyjen umpeenkasvua.

”Lintujen muuttoreitille poikkisuuntaiset ja alueen matalan puuston yläpuolelle ulottuvat voimajohdot aiheuttavat törmäysriskin. Asiaan on kuitenkin mahdollista vaikuttaa teknisin keinoin.”

Varsinkin isoilla linnuilla nousu- ja laskukorkeudet osuvat suunniteltujen linjojen kohdalle ja korkeudelle. Matalalla olevaa aurinkoa vasten lentävät linnut eivät havaitse ”teknisiä” esteitä.

Jo pienet ja matalat sähkölinjat aiheuttavat surullisia tuhoja

Kuvat Parhalahden kyläaukiolta syksyllä 2008

Voidaan olettaa, että alueelta löytyy direktiivilajeihin kuuluva viitasammakko, sillä elinympäristö on sille sopiva. Myöskään viitasammakon esiintymistä ei ole tutkittu.

Alueella on runsaasti kääpiä, muita sieniä, jäkäliä, hyönteisiä ja pieneliöstöä, joita ei ole tutkittu. Ottaen huomioon Hanhikiven luonnon monimuotoisuuden, on erittäin todennäköistä, että alueella on uhanalaisia lajeja ja siksi on ehdottoman tärkeää, että myös tästä ekosysteemin osasta tehdään riippumaton tutkimus

Rakentamisen sijoittelulla ei voida todellisuudessa vaikuttaa merkittävästi uhanalaisten kasvilajien säilymiseen, sillä rakentamisen vaikutukset ja rakennustyömaatoiminnot määräytyvät rakennusten sijoittelun mukaan ja sen todennäköisimmin määrää laitoksen toimintaprosessi. Jo havainnekuvat osoittavat, miten laaja alue kaikkien toimintojen alle jää, ja mikään tästä alueesta ei ole luonnontilaista.

Rakentamisaikana työmaatoiminnot tyypillisesti levittäytyvät laajalle alueelle ja harvinaiset kasvit jäävät rakentamisen jalkoihin. Lintujen pesintä estyy. Pöyry - Fennovoiman väite, että rakentamisajankohdassa huomioitaisiin lintujen pesintäaika, ei vaikuta uskottavalta, kun seuraa vastaavan esimerkkitapauksen Olkiluodon rakentamisprosessin uutisointia. Tietävästi erityisesti tikkoja ja muita lahopuu- ympäristössä viihtyviä lajeja on alueella esiintynyt poikkeuksellisen runsaasti. Nyt niiden suosima biotooppi muuttuu.

Vaikutusarvion mukaan haitalliset vaikutukset eivät ulotu merkittävästi 2 kilometrin päässä olevalle Natura-alueelle. Kuitenkaan suojelualueet eivät ole suojassa sähkölinjojen

vaikutuksilta. Sähkölinit ulottuvat suojelualueille jopa leikaten niitä. Asemakaavaluonnoksessa tie on suunniteltu menemään Natura-alueen vierestä. 800 - 1000 ajoneuvoa vuorokaudessa aiheuttavat melua ja saastetta häiriten merkittävästi myös suojelualueita.

4.5 Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, alue-, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen

Hankkeella voidaan arvioida olevan myös kielteisiä vaikutuksia em. kohtiin. Voimajohdot rajoittavat maankäyttöä ja aiheuttavat suuria muutoksia pitkällä matkalla. Hanke muovaa Raahen lähialuetta yhä enemmän teollisuuspaikaksi ja aiheuttaa siten muutoksia yhdyskuntarakenteessa.. Väestömäärän myönteinen kehitys on riippuvainen aina vain uusista hankkeista, kuten Eurajoella ja Loviisassa on tapahtunut. Perinteisesti ihmisten oma toimeliaisuus ja yrittäjäyys vähenevät suurten tehtaiden läheisyydessä. Sosiaaliset ongelmat myös lisääntyvät. Ydinvoimapaikkakunnilla on huono imago, lähikylät ovat taantuneet. Ydinvoimarakentaminen on hidastanut uusiutuvien energiamuotojen kehittämistä ja käyttöön ottoa. Olkiluoto 3 on pettymys monella tapaa. Ennusteet ja lupaukset eivät ole toteutuneet. Eräiden laskelmien mukaan Olkiluotoon on jo kulutettu niin paljon rahaa, että olisi tullut halvemmaksi siirtyä uusiutuviin ja ne olisivat jo käytössä. Kulunut vuosi vähintäänkin todistaa sen, että sähkön kulutuksen ja se hinnan ennustaminen on hankalaa. Merkit viittaavat kuitenkin siihen, että sähkön hinta lähenee Keski-Euroopan hintatasoa, kun markkinat yhdentyvät. Ja kukaan ei enää kiellä, ettei näiden monien yhtäaikaisten hankkeiden toivottaisi aikanaan toteutuessaan tuottavan sähköä vientiin.

4.6 Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Parhalahden ja Piehingin kylät taantuvat lapsiperheiden muuttaessa turvallisemmille seuduille. Hanhikiven niemen kulttuurikohteet osin häviävät ja esim. Hanhikiven merkitys heikkenee ydinvoimalaympäristössä. Vaikuttaa suorastaan irvokkaalta ajatella historiallisen 6m korkean muistomerkin asemaa 60 m korkean ydinvoimalan kupeessa.

Parhalahden arvokas Kalaranta taantuu, koska pääsy merelle vaikeutuu ja roskakalojen kalastus ei maksa vaivaa. Myöskään merellisen maiseman takia ei enää lähdetä merelle, sillä maisemaa hallitsee joko valtaisa työmaa tai korkeuksiin kohoava ydinvoimala.

4.7 Vaikutukset muihin hankkeisiin ja yhteisvaikutukset

Pyhäjoelle sijoitettava ydinvoimalaitos on ristiriidassa Pyhäsalmen kaivokseen vireillä olevan kansainvälisen maaneutriinon tutkimuskeskushankkeen kanssa. Pyhäjoen kunnan lausunnossa tekninen johtaja Tuuttila virheellisesti toteaa, että ydinvoimalahanke sekä tutkimushanke olisivat kenties toteutettavissa yhtäaikaaisesti. Tutkimushankkeen tiedonannon mukaan mihin tahansa Suomen alueelle rakennettava ydinvoimala olisi tutkimushankkeen kannalta huono asia ja vaikuttaisi kustannuksiin, mutta Pyhäjoelle suunniteltu ydinvoimala estäisi koko tutkimushankkeen toteutumisen Pyhäjärvellä. Tutkimuslaitoksen toiminta ei salli ydinvoimalaitosta Pohjois-Suomessa, eivätkä hankkeet ole näin ollen yhteisen sovitettavissa.

Ajankohtaisia Perämerelle suunniteltuja merituulipuistohankkeita on lukuisia. YVA on meneillään tai alkamassa Haukiputaan, Iin sekä Raahen ja Pyhäjoen edustalla. Rajakiiri Oy suunnittelee Raahen ja Pyhäjoen edustalle 300-500 MW:n tuulivoimalaitosta. Tuulivoiman todennäköisyys on lähitulevaisuudessa korkea, joten tuulivoima on otettava huomioon niin voimansiirtokapasiteetin tarvitsijana kuin myös osana energiatuotantorakennetta.

4.8 Vaikutusten merkittävyys

Tässä kohdassa luetellut vaikutukset on enimmäkseen arvioitu paikallisiksi, vaikka todellisuudessa vaikutukset ovat seudullisia tai laajempia (mm. ekologiset vaikutukset, voimajohtojen vaikutukset, voimajohtojen vaikutukset linnustoon, liikenteen kasvu). Useimmat kohdat vaativat lisäselvityksiä ja joitakin kiistanalaisia vaikutuksia on arvioitu pelkästään myönteisiksi.

5 TYÖN KULKU, OSALLISTUMIS- JA VUOROVAIKUTUSMENETTELYT, HALLINNOLLINEN KÄSITTELY

5.1 Ydinvoimalaitoksen kaavoitus ja ydinenergialain mukaiset päätökset

Koska periaatepäätöstä hakiessaan Fennovoima ei vielä pystynyt määrittelemään mille paikalle se aikoo rakentamislupaa hakea, voidaan hyvin olettaa, että se pitää kaikkia kolmea vaihtoehtoa varattuna aina vuoteen 2015 asti, huolimatta siitä, että sille ei periaatepäätöksellä lupaa myönnettäisikään.

5.2 Hanhikiven ydinvoimalaitosalueen kaavoituksen ja YVA-menettelyn aikataulu

Koska meneillään on yhtä aikaa Fennovoiman YVA, PAP, maakuntakaavoitus, yleis- ja asemakaavoitus, merenrantojen rantayleiskaavoitus ja Fingrid Oyj:n YVA, sekä uutena merituulipuistojen YVA, on jopa todennäköistä että nämä käsittelyt menevät osallisilla sekaisin. Asioiden seuraaminen ja oikea-aikainen sekä oikein kohdistetun palautteen antaminen, (osallistuminen) on todettu jo useaan otteeseen erityisen vaikeaksi, myös viranomaisille. Aineiston läpikäyminen vaatii runsaasti aikaa, jota on näin nopean aikataulun puitteissa vaikea löytää. Kaavoituksen ensisijainen tarkoitus ei voi olla Fennovoiman asettama tiukka aikataulu, vaan huolellinen asioiden tutkiminen.

5.3 Maakuntakaavan ohjausryhmä

Maakuntakaavan ohjausryhmään olisi ollut syytä ottaa mukaan myös muutama ydinvoimakriittinen asiantuntija. Viranomaisten lisäksi mukana on vain kaksi luottamushenkilöä ja he molemmat ovat erittäin ydinvoimamyönteisiä. Nyt on vaarana, että asioiden tarkastelu ohjausryhmässä jää yksipuoliseksi.

5.4 Kansainvälinen kuuleminen 34

YVA-lausuntoja ovat antaneet mm. Ruotsi, Norja, Viro, Liettua, Saksa, Puola ja Itävalta. Useimmat näistä maista ovat pyytäneet lisäselvitystä vakavan onnettomuuden varalta, tarkempia tietoja reaktiotyypeistä, tietoa ydinjätteen loppusijoituksesta ja siitä, miten on varauduttu terroristihyökkäyksiin.

Lisäksi Puola haluaa Suomen selvittävän onko täällä jo käytössä riittävästi muita halvempia ja turvallisempia energialähteitä, kuten esim. uusiutuvia energialähteitä tai keinoja energian säästöön.

Muita esille tulleita asioita, joista halutaan lisäselvityksiä, ovat mm. Itämeren tila, pohjasedimenttien tutkimukset, lauhdevesien vaikutukset, tulokaslajit, lisääntyvä sinilevä, lastaukset, merikuljetukset, erilaisten radioaktiivisten aineiden päästöt jne.

Valtiot varaavat itselleen mahdollisuuden lisäkommentteihin.

6 MAAKUNTAKAAVAN OIKEUSVAIKUTUKSET

6.1 Kuntakaavoituksen ohjausvaikutus

Maankäyttö- ja rakennuslain 32.1 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Näyttää siltä, että Pyhäjoen kunnassa toimitaan juuri päinvastoin, sillä yleis- ja asemakaavaa viedään ydinvoimalan kaavoittamista varten eteenpäin, vaikka voimassa oleva maakuntakaava ei mahdollista ydinvoimalan sijoittamista Hanhikiven niemelle.

6.2 Viranomaistoiminta

Voidaan vain todeta, että Pyhäjoen kunnassa on menetelty maankäyttö- ja rakennuslain 32.2 § vastaisesti, kun on lähdetty voimakkaasti mukaan Fennovoiman hankkeeseen, luovutettu maa-alueet ja toimittu vasten voimaassa olevan maakuntakaavan periaatteita.

Pyhäjoen kunnanhallituksen 2.2.2009 jättämästä lausunnosta toteamme että:

Kunnan viranhaltijat ja johtavat luottamusmiehet vievät ydinvoimahanketta eteenpäin siitä huolimatta, että asiasta ei ole käyty periaatekeskustelua, saati kuunneltu kuntalaisten mielipidettä asiassa.

1.

Kun ydinvoimalaitoksen on arvioitu vaikuttavan myönteisesti kuntarahoitukseen, on samalla jätetty kokonaan selvittämättä mitä velvoitteita ydinvoimalaitoksen rakentaminen kunnalle toisi ja miten ne rahoitettaisiin. Miten kunnan kapasiteetti ja kyky hoitaa velvoitteita riittäisi, kun jo tässä vaiheessa, jolloin kunnalle ei pitänyt tulla mitään kustannuksia, on moni muu asia jäänyt hoitamatta resurssien puutteessa, koska voimavarat on käytetty ydinvoimahakkeen edistämiseen.

Selkeänä virheenä tai harhaan johtavana tietona väitetään Hanhikiven olleen voimalaitos selvityksen kohteena 1970-luvulla. Asia on saattanut olla keskusteluissa, mutta mitään selvityksiä siitä ei ole löytynyt.

Alueen käyttösuunnitelmat ovat olleet vanhassa seutukaavassa väärän suuntaisia, joka todettiin, kun se kumottiin nyt voimassa olevalla maakuntakaavalla, jossa alueen arvo on huomioitu.

2.

Edes Fennovoiman YVA-selvitys ei ole osoittanut, että Hanhikiven alue olisi ”yksi parhaimmista vaihtoehtoista Suomessa”. Siitä huolimatta Fennovoima on valinnut alueen yhdeksi kolmesta vaihtoehdostaan. Valinta perustuu paljolti siihen tosiasiaan, että kunnan johtavat henkilöt ovat viestittäneet ydinvoimayhtiölle väärää tietoa alueen ihmisten suhtautumisesta hankkeeseen ja alueen sopivuudesta ydinvoimarakentamiseen.

3.

Vain pieni osa alueen metsistä on ojitettu, joka ilmenee mm. kartasta Hanhikiven suojelutilanne, enin osa metsistä kuuluu merestä-metsäksi hankkeen piiriin ja LS-lain luontotyyppeihin.

Moni maanomistaja on tehnyt esisopimuksia Fennovoiman kanssa siinä luulossa ja toivossa, että saavat muutamien vuosien ajan hyvän korvauksen vuokraamastaan maasta, samalla uskoen (ja toivoen) saavansa oikeutensa takaisin, kun periaatepäätöstä ei Fennovoimalle myönnetä. Tähän hyödyn tavoitteluun heitä on kehoitettu kunnan ylimmän johdon taholta.

Vaikka Fennovoima on näin saanut haltuunsa merkittävän määrän maata, ei sillä kuitenkaan ole hallinnassa ranta- ja vesialueita, jotka ovat mm. satamatoimintojen ja jäähdytysvedenoton kannalta oleellisen tärkeitä. Ylipäätään sataman rakentaminen lähinnä vain rakennusaikaa varten on ekologisesti kestäväntöntä ja suhteetonta rakentamisen aiheuttamaan pysyvään tuhoon nähden.

Tiestön parantuminen ja alueen ohjattu käyttö ei paranna luontokohteiden saavutettavuutta ja käyttöä, kuin 0-vaihtoedossa.

Pyhäjärven maaneutriinotutkimushanke ja Pyhäjoen ydinvoimalan rakentamishanke eivät ole yhteen sovitettavissa.

Pyhäjoen kunnanhallituksen päätös lausunnosta ei ollut yksimielinen. Päätöksestä on jätetty perusteltu eriävä mielipide joka on liitteenä, (liite 2).

Näillä perusteluilla Pro Hanhikivi ry esittää, että voimassa olevaa maakuntakaavaa ei muuteta ydinvoimamaakuntakaavan luonnoksen mukaisesti.

Pro Hanhikivi ry

Helena Maijala, puheenjohtaja

Katja Sipilä, sihteeri

